

Verslag Deskundigengroep Dierziekten HPAI 22 april 2024

Aanwezig: Arjan Stegeman (vz), Marieke Klaasen, Mart de Jong, Sjaak de Wit, Roy Slaterus, Evelien Germeraad, Francisca Velkers, Ron Fouchier en Denise Smit.

Afwezig: Nancy Beerens

De vorige bijeenkomst van de Deskundigengroep Dierziekten over vogelgriep was op 7 maart 2024. Sinds die tijd zijn er geen uitbraken met hoogpathogene aviaire influenza (HPAI) virus op pluimveebedrijven geweest. Informatie over het aantal met HPAI virus besmette wilde vogels en zoogdieren werd bij deze bijeenkomst gemeld.

De Deskundigengroep Dierziekten wordt gevraagd naar een risicobeoordeling van de huidige situatie, zowel op landelijk niveau als ook op regionaal niveau (de 20 regio's; zie figuur) en een duiding van de situatie. Daarbij wordt gevraagd de antwoorden toe te lichten.

Vragen

1. HPAI-situatie

a. Hoe duidt u de huidige HPAI-situatie onder wilde vogels, wilde zoogdieren en gehouden vogels in Nederland en de EU? (Daarbij ook de verschillende virustypen/-isolaten in ogenschouw nemend).

Vanuit het veld zijn er weinig meldingen van dode wilde vogels. Vogelsterfte geeft momenteel dus geen aanwijzing voor de aanwezigheid van vogelgriep. Brandganzen kwamen in eerdere jaren veel voor onder gevonden dode vogels met een positieve testuitslag, terwijl nu geen verhoogde sterfte gemeld wordt bij deze soort (een flink deel van de populatie trekt momenteel weg uit Nederland, maar er zijn ook exemplaren die hier broeden). Het WBVR heeft 57 dode wilde vogels getest sinds het vorige overleg van 7 maart 2024. Geen van deze vogels testte positief voor het influenza virus. In dezelfde periode heeft het Erasmus MC ongeveer 400 levende wilde vogels getest, waaronder meerkoeten, zilverbreeuwen en strandlopers. Allen testten negatief voor HPAI H5 virus. Een zieke kanoet die op 11 maart in Friesland werd bemonsterd was wel positief voor HPAI H5 virus. Eind januari en begin februari 2024 zijn er dode noordse stormvogels verzameld voor onderzoek op mogelijke plastic vergiftiging en ingestuurd naar DWHC. De monsters zijn door het Erasmus MC ook onderzocht op vogelgriep en bij hen is HPAI H5N5 virus gevonden met een zoogdieren adaptatie (E627K in PB2) in de sequentie. Deze variant circuleert nu al een jaar of twee onder deze vogelsoort. De BB-variant, die eerder tot massale sterfte onder o.m. sterns en meeuwen leidde, is in Nederland sinds november 2023 niet meer aangetroffen. Er zijn in Nederland sinds de laatste risicobeoordeling geen zoogdieren met HPAI H5 virus gemeld. De laatste uitbraak met HPAI onder gehouden vogels was op 1 december 2023. Dus ook sinds het opheffen van de ophokplicht in het grootste deel van Nederland per 26 maart jl. hebben zich geen nieuwe uitbraken voorgedaan. In de rest van Europa is het ook rustig onder zowel commercieel gehouden pluimvee als in wilde vogels. In de afgelopen maand hebben enkele besmettingen plaatsgevonden op pluimveebedrijven in Bulgarije en Hongarije. Onder wilde vogels zijn er enkele besmettingen gemeld in Denemarken, Noorwegen, Letland en Noord-Duitsland.

b. Hoe verklaart u het verloop van de afgelopen weken?

In de afgelopen maanden circuleerde er minder HPAI virus onder wilde vogels dan in dezelfde periode in de voorgaande jaren. De toegenomen immuniteit tegen het virus in de wilde vogelpopulaties speelt hierbij hoogstwaarschijnlijk een rol. Verder is het aantal wilde watervogels, waaronder hier overwinterende ganzen en eenden, in Nederland in de afgelopen maand verder afgenomen door de voorjaarstrek naar het noorden. De aanwezigheid van besmette wilde vogels in Duitsland en Noord-Europa vormt om die reden geen verhoogd risico voor Nederland. Vogels uit die gebieden trekken in deze periode hoofdzakelijk noordwaarts.

c. Welke trend verwacht u in deze situatie de komende vier weken?

De deskundigengroep verwacht dat de trend van de afgelopen periode zich in de komende maand voortzet en dat er dus weinig HPAI virus zal circuleren in Nederland onder wilde vogels. De laatste hier overwinterende wilde watervogels (waaronder brandganzen) zullen in deze periode vertrekken, wat leidt tot een afname van de dichtheid van risicovogels. De kans op infectie neemt in de komende maand nog verder af door toenemende omgevingstemperatuur en zonkracht, wat ongunstig is voor het overleven van het virus buiten de gastheer. Het is nog te vroeg om vast te stellen of de in ons land in kolonies broedende kustvogels weer te maken krijgen met uitbraken door de BB-variant (of daaraan verwant). In de afgelopen jaren heeft deze variant echter tot weinig uitbraken bij pluimvee geleid. De verwachting is dat dat in geval van uitbraken met de BB-variant in meeuw- en sternkolonies nu ook zo zal zijn, maar dit is onzeker.

2. Geeft de ontwikkeling in de afgelopen weken aanleiding om de risicobeoordeling van 7 maart jl. aan te passen?

Ja, de deskundigen schatten de kans op een besmetting van een pluimveebedrijf lager in dan op 7 maart jl.

3. Hoe groot acht u op dit moment de kans dat een Nederlands pluimveebedrijf wordt besmet met HPAI ten opzichte van de beoordeling op 7 maart jl., als de ophokplicht van toepassing is en als deze wordt opgeheven in de regio's 7, 10 en 19?

De deskundigen schatten de kans dat een Nederlands pluimveebedrijf wordt besmet met HPAI als er geen ophokplicht is momenteel laag. De argumenten zijn de afwezigheid van meldingen sinds het opheffen van de ophokplicht in een groot deel van het land (en in ons omringende landen), de huidige beperkte detectie van het virus onder wilde vogels en de toenemende ongunstige omstandigheden voor het virus in de omgeving in de komende periode. De introductiekans van het virus op een bedrijf is niet hoger in de regio's 7, 10 en 19. Wel geldt voor deze regio's dat na introductie de kans op secundaire verspreiding van bedrijf naar bedrijf in deze regio's aanzienlijk groter is dan elders. De risico-inschatting gaat uit van de momenteel beschikbare kennis; de onzekerheid blijft steeds hoog door het mogelijk ontstaan van nieuwe reassortanten die zich anders gedragen of manifesteren in nieuwe gastheersoorten.

In voorgaande jaren werd de ophokplicht stapsgewijs ingetrokken. Dit gebeurde voor verschillende regio's in Nederland in de loop van enkele weken. Momenteel geldt de ophokplicht nog in de pluimveedichte gebieden (regio's 7, 10 en 19, zie bijlage aan het einde van het document).

4. Hoe groot schat u de kans en de onzekerheid van deze kans op vogelgriepbesmetting van een pluimveebedrijf in de verschillende regio's (van de 20 regio's die in Nederland worden onderscheiden zie bijlage aan het einde van het document), voor zover die kans in een specifieke regio afwijkt van de kans die u bij vraag 3 hebt benoemd:

a. in de gebieden waar de ophokplicht niet van toepassing is?

b. in de drie regio's (7, 10 en 19) waar de ophokplicht wel van toepassing is?

Gezien de hoge waterstand in Nederland is er nog steeds geen onderscheid te maken in de verschillende regio's. De dichtheden watervogels zijn weliswaar nog steeds het hoogst in de kustprovincies en bij grote open wateren en rivieren in het binnenland, maar door de ongewoon natte omstandigheden kunnen zich nu ook op ongebruikelijke locaties meer watervogels ophouden dan anders. Naast de hoge waterstand worden er ook nauwelijks dode wilde vogels gevonden, waardoor het ook niet mogelijk is om op basis daarvan onderscheid te maken in de verschillende regio's. Wel blijft gelden dat het risico op secundaire verspreiding na introductie hoger is in de gebieden rond de Gelderse Vallei en de Peel (regio's 7, 10 en 19).

Sinds oktober 2021 geldt er een tentoonstellingsverbod in Nederland. Dit betekent dat bijeenkomsten met risicovogels (hoenderachtigen, watervogels en loopvogels) verboden zijn. Op 8 juni 2016 is de deskundigengroep bevraagd over het tentoonstellingsverbod:

“Vraag: In hoeverre draagt een verbod op tentoonstellingen van hobbyvogels bij aan het verminderen van het verspreidingsrisico van vogelgriep tijdens een HPAI uitbraak?”

Antwoord: Op een tentoonstelling komen grote aantallen vogels met een verschillende herkomst samen (kan vanuit het hele land zijn, maar ook vanuit andere landen). Daarnaast kent een tentoonstelling ook de interesse van veel bezoekers die mogelijk in contact zijn geweest of komen met vogels. Een verbod op tentoonstellingen en andere verzamelingen draagt daarom aanzienlijk tot zeer veel bij aan het verminderen van het verspreidingsrisico. Alhoewel ook in dit geval de kans op besmetting klein is, zijn de consequenties ervan (mogelijke verspreiding naar zeer veel locaties) zeer groot. Daarnaast is er een logistiek probleem als er toch een besmetting (b)lijkt in relatie tot de tentoonstelling en alle locaties waar de vogels van afkomstig waren moeten worden gecontroleerd.”

5. Is er op basis van nieuwe informatie of inzichten een ander antwoord te geven op bovenstaande vraag dan de deskundigen destijds hebben gegeven?

Gegeven de vraag, waarin expliciet staat “tijdens een HPAI uitbraak”, vinden de deskundigen het antwoord nog steeds valide. Indien sprake is van frequente uitbraken bij commercieel pluimvee heeft het recente verleden ons geleerd dat gelijktijdig ook hobbymatig gehouden pluimvee besmet raakt en bij uitbraken bij wilde Anseriformes worden hobbymatig gehouden watervogels blootgesteld, omdat ze vaak hetzelfde water delen.

In de huidige situatie is de circulatie onder wilde watervogels en het introductierisico op pluimveebedrijven echter lager dan destijds in 2016. Met andere woorden, op dit moment is de kans dat zich een infectie voordoet tijdens een tentoonstelling klein ten opzichte van de situatie in oktober 2016, maar als zo’n infectie zich zou voordoen zijn de gevolgen vergelijkbaar met die in 2016 aangegeven. Net als bij het introductierisico op pluimveebedrijven geldt ook hier dat het een inschatting is van dit moment. Het is niet mogelijk nu een inschatting te geven voor het najaar en de winter, omdat op dat moment een nieuwe variant geïntroduceerd kan zijn met de najaarstrek die tot een hoger introductierisico leidt.

Het introductierisico voor de Anseriformes is het grootst. Deze dieren zwemmen vaak in hetzelfde water als wilde watervogels. Hun kans op blootstelling door contact met wilde vogels is daarom groter.

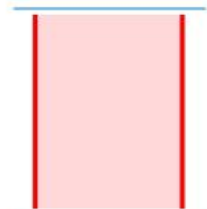
Regio-indeling van Nederland

Compartimenten Nederland

Legenda

□ Compartimenten

Auteur: Geert
Datum: 17-11-2021
Schaal (A3): 1:1.625.496

Vertrouwelijk
EZ - Aan de kaart kunnen geen rechten ontleend worden. Gegevens uit de Geopolygon.
© GIS Competence Center - Ministerie van EZ